

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
«30» серпня 2022р.

Протокол № 1

Проректор з навчально-
методичної роботи
проф. Вернидуб Р.М.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Етика та естетика

для освітніх програм педагогічних спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом ПП 1.03

Київ 2022

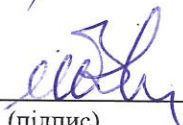
Розробник програми: Лобанчук О.А., доцент кафедри етики та естетики,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти: Процька С. М., доцент кафедри соціальної філософії,
філософії освіти та освітньої політики
НПУ імені М. П. Драгоманова,
кандидат педагогічних наук, доцент

Остащук І. Б., завідувач кафедри філософії та релігієзнавства
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор філософських наук, професор

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради
НПУ імені М.П. Драгоманова «29» серпня 2022 року, протокол № 10

Голова НМР

(підпис)

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

І. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни "Етика та естетика" складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з педагогічних спеціальностей, шифр за навчальним планом ПП 1.03.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є природа, сутність, виникнення, розвиток, структура, функції моралі, її прояви у різноманітних сферах діяльності; генезис і закономірності естетично-художнього освоєння дійсності, загальні закони розвитку мистецтва, художньої творчості та формування почуттєво-емоційної культури людини.

Міждисциплінарні зв'язки «Філософія», «Педагогіка», «Релігієзнавство», «Історія української культури», «Психологія», «Суспільствознавство», «Культурологія» та ін.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Етика та естетика" є:

сприяння реалізації концепції гуманізації вищої освіти в Україні шляхом ознайомлення з основними категоріями моральної свідомості, формування уявлень про сутність та історичні види моралі; формування цілісного уявлення студентів про генезу естетичної культури людства.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Етика та естетика" є:

науково-методологічне та практичне забезпечення розуміння етики, зорієнтованого на моральну рефлексію; засвоєння здобувачами сутності моралі як форми суспільної свідомості та універсального регулятора людської поведінки; ознайомлення з історією світової і вітчизняної етичної думки та системою етичних категорій; розвиток здатності до морально-етичного аналізу сучасних явищ суспільного життя; формування у студентів універсальної картини світу через оволодіння системою естетичних знань та уявлень; досвіду просвітницької та пошуково-дослідної активності у сфері естетичної теорії та практики.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
2	Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
3	Управляти складною професійною діяльністю та проектами, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
4	Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
5	Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані із використанням методів наукової діяльності.	Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що

		враховують соціальні, наукові та етичні аспекти
--	--	---

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС, 90 годин.

Назви модулів і тем	Кількість годин									
	(денна форма навчання)					(заочна форма навчання)				
	Аудиторні	лекції	семінарії	лабораторні	СРС	Аудиторні	лекції	семінарії	лабораторні	СРС
Тема 1.1. Предмет і завдання етики. Історія зарубіжних етичних вчень	4	2	2		2	1	1			3
Тема 1.2. Основні етичні категорії.	4	2	2		4	1		1		5
Тема 1.3. Походження і сутність моралі, її соціальні функції	3	2	1		4	1		1		5
Тема 1.4. Українська етична думка	3	2	1		10	1	1			13
Разом за змістовим модулем 1	14	8	6		20	4	2	2		26
Тема 2.1. Предмет естетики. Естетична діяльність та її форми. Естетична свідомість.	4	2	2		8	2	1	1		11
Тема 2.2. Основні естетичні категорії. Видова специфіка мистецтва. Мистецтво як соціальне явище.	4	2	2		14	1	1			19
Разом за змістовим модулем 2	8	4	4		22	3	2	1		30
Тема 3.1. Моральний вибір та ціннісні орієнтації особи. Етичні аспекти ерготерапії	4	4	1		6	2	1	1		8
Тема 3.2. Моральна культура спілкування. Проблеми професійної етики у сфері фізичної терапії, сучасної біоетики	4	2	1		12	1	1			16
Разом за змістовим модулем 3	8	6	2		18	3	2	1		24
Усього годин	30	18	12		60	10	6	4		80

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. Етика

Тема 1.1. Предмет і завдання етики. Історія зарубіжних етичних вчень. Походження терміну «етика» та його співвідношення з мораллю. Мораль та моральність. Етика як «практична філософія», наука про закономірності розвитку і функціонування моралі. Історія походження й сучасний стан етики як філософської науки, її функціональні зв'язки з іншими галузями гуманітарного знання. Сучасні проблеми етики. Етичні вчення Стародавнього Сходу. Етика Стародавньої Індії. Етика конфуціанців та даосів. Етика Античності. Етичні погляди софістів, Сократа, Платона, Аристотеля. Етика епікуреїзму, стоїцизму та скептицизму. Середньовічна християнська етика. Етичні ідеї епохи Відродження. Етика Нового часу. Етичний потенціал класичної німецької філософії. Етичні аспекти «філософії життя». Етичні теорії XX століття: екзистенціалізму, психоаналізу, етика ненасильства, етика «благоговіння перед життям», метаестика, етичні аспекти утилітаризму та прагматизму, релігійна етика, екологічна етика, біоетика тощо.

Тема 1.2. Основні етичні категорії. Категорії моральної свідомості. Добро і зло – центральні поняття етики, їх діалектичний взаємозв'язок. Обов'язок і совість – контрольно-імперативні механізми моральної свідомості. Сенс і мета життя, щастя людини. Компліментарність честі та гідності як відображення цінності і значущості особи.

Тема 1.3. Походження і сутність моралі, її соціальні функції. Основні концепції походження і сутності моралі: релігійні, натуралістичні та соціально-історичні. Поліфункціональність моралі. Суспільство і мораль. Нормативний характер етики. Взаємозв'язок моралі та інших форм регуляції людської поведінки.

Тема 1.4. Українська етична думка. Світоглядні особливості українського народу. Етичні погляди мислителів Київської Русі. Етичні погляди вчених Києво-Могилянської академії. Гуманістична концепція Г.С. Сковороди. Етика в українській філософській та літературній спадщині XIX століття. Етичні погляди членів Кирило-Мефодіївського братства. Етична думка України XX-XXI ст.

Модуль 2. Естетика

Тема 2.1. Предмет естетики. Естетична діяльність та її форми. Естетична свідомість. Етимологія слова «естетика», його смисл та значення. Предмет естетики. Почуттєва культура як специфічна сфера естетичного знання. Основні етапи розвитку світової естетичної думки. Утвердження естетики як самостійної науки. Генеза української естетичної думки. Естетика в системі наук. Взаємозв'язок естетики з філософією, історією, культурологією, мистецтвознавством, психологією, педагогікою. Духовне практичне значення естетичної науки. Творчий потенціал людської праці. Закономірності виділення естетичної діяльності у сфері практики. Дизайн як естетичний феномен. Естетичний досвід людини та форми його реалізації. Естетична діяльність і мистецтво. Історична логіка появи мистецтва як самостійної форми естетичної діяльності. Поняття естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості. Естетичні почуття як духовне переживання. Естетичний смак та форми його прояву. Почуття міри та смак. Процеси становлення та розвитку смаку. Проблема виховання смаку. Естетичний ідеал як образ належної та необхідної естетичної цінності. Естетичні уявлення, погляди, теорії.

Тема 2.2. Основні естетичні категорії. Видова специфіка мистецтва. Мистецтво як соціальне явище. Категорії естетики як духовні моделі естетичної практики суспільства. Естетичне, його сутність. Діалектичний зв'язок категорій естетики. Естетика як метатеорія мистецтва. Видова специфіка мистецтва в контексті естетичної теорії. Семіологія мистецтва: художній образ, символ, знак. Феномен естетичного, трансформації його місця та ролі в житті суспільства й особистості. Вплив глобалізації та інформаційної революції. Значення естетичного в усіх сферах життєдіяльності людини.

Модуль 3. Етико-естетичні наративи за професійним спрямуванням

Тема 3.1. Моральний вибір та ціннісні орієнтації особи. Етичні аспекти ерготерапії. Моральний вибір як спосіб реалізації людської свободи. Поняття моральної свободи. Відмінність між «свободою від» та «свободою для». Свобода й незалежність. Моральний вибір та відповідальність особи. Моральний волюнтаризм і його місце у суспільній практиці. Моральне самовизначення. Моральні цінності та їх значення в житті людини. Моральна оцінка вчинку та ціннісні орієнтації особи. Проблема співвідношення цілей і засобів людської життєдіяльності.

Тема 3.2. Моральна культура спілкування. Проблеми професійної етики. Спілкування як моральна цінність: сутність і призначення. Толерантність як морально-психологічне явище. Повага і співчуття як фундаментальні принципи людського спілкування. Типологізація дружби за Аристотелем. Любов як моральна цінність, структуризація її різновидів та функціонування. Поняття професійної моралі і етики, їх історична перспективність. Завдання професійної етики.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Оцінювання навчальних досягнень майбутніх фізичних терапевтів здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, яке затверджено на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова «31» жовтня 2019 року протокол № 4.

Форми та методи контролю:

- створення студентом власного кейсового завдання з обов'язкового освітнього компоненту «Етика та естетика»
- створення студентом глосарію основних понять з етики та естетики
- виконання студентом модульних контрольних робіт
- написання есе на тему видової специфіки мистецтва
- створення студентом власних мультимедійних презентацій

V. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Форми поточного контролю передбачають створення студентами глосарію основних понять, складання колоквіуму, написання есе, виконання модульних контрольних робіт, мах. сумарна кількість балів за виконання цих видів робіт протягом семестру складає 60 балів. Мах. кількість балів за складання іспиту: 40.

VI. Форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
65-69	D	
60-64	E	задовільно
35-59	FX	
		незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Андрущенко Т. Естетика: навчальний посібник для педагогів/під ред. Т. І. Андрущенко. – К.: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 594 с.
2. Естетика: Підручник / [Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко та ін.]. – Київ, 2010.
3. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник / В. Малахов. – К.: Либідь, 2006.
4. Етика. Естетика. Навчальний посібник / під ред. Панченко В. І. – К.: “Центр учбової літератури”, 2014. – 432 с.

Допоміжні

1. Августин. Сповідь / Пер. з латин. Ю. Мушака; Післям. С. Здіорука. — К.: Основи, 1999. — 319 с.
2. Адорно. Теорія естетики / Пер. з нім. П. Таращук. — К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2002. — 518 с.
3. Альтруїзм – Філософський словник соціальних термінів // Редрада В. Андрущенко, Л. Губерський, В. Кремень та ін. – К-Х.: Р.А.Ф., 2002.
4. Андрущенко Т.І. Феномен естетичного (філософсько-історичний аналіз) – К.: Знання України. 2007. – 270с.
5. Аристотель. Етика щастя.
6. Аристотель. Нікомахова етика. – К.: Аквілон-плюс, 2002.
7. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / Пер. з давньоєвр. та грец. І. Огієнко. – К.: Українське Біблійне товариство, 2009. – 1131 с. (Вих. 31:18; 32:15; 16:34. Матв. 5:1-3, 38-48; 6:1-8)
8. Білецький П. Скарби нетлінні. – К., 1994.
9. Бичко І. Шляхи свободи: Вчора і сьогодні // В. Табачковський. У пошуках невтраченого часу (Нариси про творчу спадщину українських філософів-шістдесятників). – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – С. 101 – 118.
10. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. – К., 2001.
11. Винниченко В. Конкордизм. Система будування щастя / В. Винниченко. – К.: Український письменник, 2011. – 343 с.
12. Гончар О. Українська національна ідея у художній творчості. // СГЧ, 1994, № 9-10.
13. Горбачев Д. Український авангард, 1910-30 рр. – К., 1996.
14. Дмитренко Микола: Українська фольклористика: історія, теорія, практика – К., 2001
15. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу.
16. Закон України «Про захист суспільної моралі».
17. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: пісні, прислів'я, загадки, скороговки: для ст.шк.віку.-К., 1989

18. Іваницький А.І. Українська народна музична творчість: Посібник для вищих та середніх учбових закладів. – К. 1990
19. Кононенко П.П. Українознавство: Навч. посібник – К.; Заповіт, 1994.
20. Кримський С. Б. Мистецтво – нова онтологія // Кримський С. Б. Ранкові роздуми – К., 2009.
21. Кримський С. Заклики духовності ХХІ століття / С. Кримський. – К.: Видавничий дім КМ Академія, 2003. – 30 с
22. Левчук Л. Психологія: історія, теорія, художня практика. – К., 2003.
23. Літопис Руський / Історія української культури: 3б. Матеріалів і документів / Упоряд.: Б.Білик та ін., за ред. С.Клапчука. – К.: Вища школа, 2000
24. Етика: Навч. посіб. / В. Лозовий, М. Папов, О. Стасівська та ін. За ред. В. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 224 с
25. Макаров А. Світло українського бароко. – К., 1994.
26. Мовчан В. Етика: навч. посіб. / В. Мовчан. – К.: Знання, 2007.
27. Мономах В. Повчання дітям / В. Мономах // Історія української культури: 3б. матеріалів і документів / Упоряд.: Б. Білик та ін. За ред. С. Клапчука. – К.: Вища школа, 2000. – С. 57 – 64
28. Мудрий Я. Руська правда / Я. Мудрий // Історія української культури: 3б. матеріалів і документів / Упоряд.: Б. Білик та ін. За ред. С. Клапчука. – К.: Вища школа, 2000. – С. 55 – 56
29. Митрополит Іларіон. Слово про закон і благодать / Митрополит Іларіон // Історія української культури: 3б. Матеріалів і документів / Упоряд.: Б.Білик та ін. за ред. С.Клапчука. – К.: Вища школа, 2000
30. Попович М. Нариси історії культури України. – К., 1999.
31. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи / М. Попович. – К.: Майстерня білецьких, 2007. – 256 с.
32. Сарапін О. Духовність / О. Сарапін // Релігієзнавчий словник. За ред. А. Колодного і Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – С. 101
33. Сиваченко Г. Конкордизм В. Винниченка, або мистецтво бути щасливим / Г. Сиваченко // Хроніка – 2000: Український культурологічний альманах. Випуск 39-40. – Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2000. – С. 426 – 440.
34. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. / Г. Сковорода // Гол. редкол. В. Шинкарук. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 1. – 532 с.
35. Тимошенко О. В. Оптимізація професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури: монографія / О. В. Тимошенко. – К: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008.
36. Тофтул М. Етика: Навч. посіб. / М. Тофтул. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005
37. Українська культура: Лекції / За редакцією Дмитра Антоновича – К. 1993
38. Українська та зарубіжна культура. Навч. Посібник / М.М. Закович, І.А. Зязюн, О.М. Семашко та ін.; за ред. М.М. Заковича. – К. 2000
39. Українська художня культура: Навч. посібник. – К., 1996.
40. Феномен української культури: методологічні засоби осмислення. / Під ред. В.Шинкарука – К., 1996.

41. Hegel G. Aesthetics. Lectures on Fine Art (translated from German) / G. W. F. Hegel. – Oxford: Clarendon Press, 1988.
42. Humeniuk O. The Poetics of Folk Love Songs of the Crimean Tatars / Olha Humeniuk. // Bibliotekarz Podlaski. – 2022. – №54.
43. Kaku M. The Future of the Mind: The Scientific Quest to Understand, Enhance, and Empower the Mind (Paperback Edition) Publisher: / Michio Kaku. – New York: Anchor Books, 2015.
44. Kant I. Lectures on Ethics (translated from German) / Immanuel Kant. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
45. Kearns L. Subjects of Wonder: Toward an Aesthetics, Ethics, and Pedagogy of Wonder / Laura-Lee Kearns. // The Journal of Aesthetic Education. – 2015. – №49. – С. 98–119.
46. Lobanchuk O. Synchronic approach to comparative research of Ukrainian cultural space in European context / Olena Lobanchuk. // Beytulhikme An International Journal of Philosophy (Web of Science) - Ankara. – 2018. – №8. – С. 681–690.
47. Niv Y. An empirical perspective on moral expertise: Evidence from a global study of philosophers / Y. Niv, R. Sulitzeanu-Kenan. // Bioethics Journal. – 2022.
48. Williamson T. Metametaphysics and semantics / Timothy Williamson. // Metaphilosophy Journal. – 2022. – №53. – С. 162–175.

Інформаційні ресурси

1. <https://newacropolis.org.ua/articles/aristotel-etika-schastya>.
2. http://papers.univ.kiev.ua/filosofija_politologija/articles/G_The_ways_of_freedom_before_and_now_Igor_Bichko_17882.pdf
3. <http://litopys.org.ua/drag/drag19.htm>
4. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>
5. <http://estetica.etica.in.ua/estetichni-poglyadi-i-kanta/>
6. <https://bookanalysis.com/dale-carnegie/>